

องค์ความรู้ในการทำนายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์ Knowledge of Prediction of Thai-Khmer Ethnic Groups in Surin Province

ยโสธรา ศิริภาพระภากร^{1*} สำเริง อินทยุ่ง² และ สุริยา คลังฤทธิ์³

Yasothara Siriphaprapagon¹, Samroeng Intayung², and Suriya Klangrit^{3*}

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์^{1*}

บ้านตะโก ตำบลโคกยาง อำเภوبرาหาร จังหวัดบุรีรัมย์²

บ้านศาลาสამคคี ตำบลบ้านขบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์³

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus^{1*}

Ban Tako, Khok Yang Sub-district, Prakhon Chai District, Buriram Province²

Ban Sala Samakkhi, Ban Chop Sub-district, Sangkha District, Surin Province³

*Corresponding author, e-mail: yasotharar.s@gmail.com

วันที่รับบทความ: 5 มิถุนายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 24 พฤศจิกายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 26 พฤศจิกายน 2565

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้ในการทำนายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การศึกษาพื้นที่ การสัมภาษณ์ การสังเกต การมีส่วนร่วม โดยมีกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ได้แก่ (1) อาจารย์ผู้ประกอบประกอบพิธี (2) ผู้นำชุมชน (3) ผู้ร่วมในพิธี (4) ผู้มีประสบการณ์ตรง (5) ประชาชนชาวบ้าน เป็นต้น เป็นการศึกษาในพื้นที่ของ บ้านกระหม ตำบลนาบัว อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์ มีพื้นที่บางส่วนติดต่อกับประเทศกัมพูชาและได้รับอิทธิพลในด้านวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ และพิธีกรรม และองค์ความรู้ในการทำนายแบบดั้งเดิม การทำนายของกลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรของพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ มีลักษณะการทำนาย 3 ลักษณะ มีลักษณะการทำนายโดยการนำวัสดุและอุปกรณ์ คือ (1) การนำเอา คางไก่ และ ไช้ไก่มาใช้ในการทำนาย (2) การนำดอกไม้มาใช้ชื่อเรียกว่า จำปา จำปี มาใช้ในพิธีกรรมเพื่อการทำนาย (3) และวิธีการ “โบล” เป็นภาษาเขมรให้ความหมายว่า การทำนาย ด้านความสำคัญในลักษณะการทำนายมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจเหนือธรรมชาติและพลังลึกลับ และการทำนายที่กล่าวมานี้มักปรากฏในพิธีกรรมที่จัดขึ้นของชุมชน เชิงระบบโครงสร้างด้านต่าง ๆ ของชุมชน และการทำนายโดยส่วนมากที่มีปัญหาและนำมาซึ่งวิธีการทำนาย มีสาเหตุหลัก ได้แก่ (1) ด้านสุขภาพ ร่างกาย (2) ด้านความมั่นคงของชีวิตและทรัพย์สิน (3) ด้านที่อยู่อาศัย (4) หน้าที่การงานและความสำเร็จ และ (5) วิธีการบำบัดรักษา หลักการทำนายและผลที่ได้จากการทำนายจากสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงไว้บนวัสดุ และอุปกรณ์ เป็นองค์ความรู้จากบรรพบุรุษและถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านการทำนายที่มีการรักษาสืบทอดจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: การทำนาย กลุ่มชาติพันธุ์ ชาวไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์

Abstract

The objective of this article was to study knowledge of the prediction of Thai-Khmer ethnic groups in Surin province. There were steps for data collecting including area study, interviews, observations, and participation. The specific target groups were (1) ceremonial instructors, (2) community leaders, (3) participants in the ceremonies, (4) people with direct experience, and (5) local philosophers. The area study was in Ban Krathom, Na Bua sub-district, Mueang Surin district, Surin province. The results of the study were that the Thai-Khmer ethnic groups in Surin province have some areas connected with Cambodia country and people are influenced by cultural traditions beliefs and rituals and traditional prophetic knowledge. The prediction of the Thai-Khmer group in the Surin province area has three divination characteristics. The nature of divination is by using materials and equipment: (1) the use of chicken chins and eggs used in divination (2) the use of flowers, often called Champa Champi, used in divination for divination (3) and method "Bol" in the Khmer language means divination Its prophetic significance is often associated with supernatural and mystical powers. And such predictions often appear in the rituals of the community. In terms of various structural aspects of the community and prediction, most of them have problems and lead to prediction methods, with the main reasons being (1) physical health, (2) security of life and property, (3) housing, (4) job duties and achievements, and (5) methods of healing. The principles of prediction and the results obtained from the predictions from the things shown on the materials and equipment are the ancestors' knowledge. They are regarded as the local cultural heritage. The prognosis has been inherited until the present.

Keywords: Prediction, Ethnic Group, Thai-Khmer People, Surin Province

บทนำ

มนุษย์ได้ถือกำเนิดบนโลกและดำรงชีวิตมาหลายยุคสมัยจนถึงปัจจุบัน มนุษย์มีความต้องการ และการรับรู้ ในด้านความสุขและความทุกข์ มนุษย์ได้เป็นผู้ก่อกำเนิดวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และพิธีกรรม และยังคงรักษา อัตลักษณ์ของกลุ่มชนของตนเอาไว้อย่างต่อเนื่องหลายยุคสมัยนับกาลเวลามายาวนาน จากความหมายดังกล่าวข้างต้น บทความนี้จึงพยายามอธิบายและมีมุมมองที่กล่าวถึงความคิด ความเชื่อและการให้ความสำคัญบางอย่างที่น่าสนใจจาก กล่าวโดยภาพรวมได้ว่าการถือกำเนิดโลก เกิดขึ้นเมื่อใดไม่ทราบชัดแต่ปรากฏสิ่งมีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดมาบนพื้น โลกนี้อาจกล่าวได้ว่านับได้ประมาณหลายล้านปีมาแล้ว สิ่งมีชีวิตที่เกิดมา มีความต้องการและยอมแสวงหาอาหาร ที่อยู่ อาศัย ยารักษาโรค เสื้อผ้าและที่หลบภัยอันเกิดจากธรรมชาติ จากคำกล่าวได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ว่า สิ่งมีชีวิต ตระกูลหนึ่งที่เรียกตนเองว่ามนุษย์ ไม่ได้แสวงหาเพียงอาหาร และที่หลบภัยเท่านั้น ยังมีความต้องการอื่น ๆ อีกมากมาย อาจเป็นเพราะสิ่งมีชีวิตตระกูลนี้มีความแปลกและแตกต่างจากสิ่งมีชีวิตตระกูลอื่น ๆ ก็เป็นได้มนุษย์ได้เริ่มเรียนรู้ในสิ่ง ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวทั้งนี้อาจเพื่อทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมและเพื่อทำความรู้จักปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและเพื่อ การอาศัยอยู่หรือการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นเป็นลำดับ (สุเมธ เมธาวิทยกุล, 2532 : 62) และพัฒนาการต่อมามนุษย์ได้ให้ ความสำคัญในเรื่องของความลึกลับซับซ้อนของธรรมชาติ มีอำนาจเหนือธรรมชาติที่เชื่อว่ายังมีการสถิตตามพื้นที่ต่าง ๆ

อำนาจเหล่านี้มีอิทธิพล บทบาทต่อมนุษย์ในเชิงระบบวิถีชีวิต และมีอิทธิพลต่อการกำหนดเส้นทางของชีวิตได้อีกด้วย (ทองคำ คลังฤทธิ์ และคณะ, 2563 : 49 - 50) และดวงวิญญาณบรรพบุรุษ อำนาจเหนือธรรมชาติเหนือมนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความเชื่อว่ามีผลต่อการคลันตาลทั้งด้านที่ให้ผลดี สมหวัง สมฤทธิ์ผล และประสบพบเจอกับเรื่องที่ดี และด้านไม่ดี เช่น ความเจ็บป่วยที่รักษาไม่หาย สิ่งของหายและไม่ได้คืน ประสบภัยพิบัติ เป็นต้น (สำเร็จ อินทยุ่ง และคณะ, 2562 : 375; สิบปี๋ ขยำนุสาสนี จันทรดอน และคณะ, 2561 : 417 - 418) ดังนั้น ด้านฐานคติทางความเชื่อนี้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความคิดว่ามีอำนาจบางอย่างที่เป็นผลที่กระทบโดยตรงต่อตัวมนุษย์ มีบางสิ่งบางอย่างอาจเป็นเหตุที่ทำให้มนุษย์ได้รับผลกระทบ และเป็นไปในด้านต่าง ๆ มนุษย์จึงต้องมีการสร้างทักษะชีวิต และแนวคิดที่จะพยายามแสวงหาเหตุผลและที่มาของสิ่งเหล่านั้น นี่จึงเป็นตัวก่อกำเนิดที่พัฒนาการมาจากความนึกคิดของมนุษย์ และพยายามพัฒนามาทุกยุคทุกสมัย ด้วยความหมายนี้ผู้ศึกษาพยายามอธิบายให้ท่านทราบถึงที่มาและก่อให้เกิดการพัฒนาความหมายที่สำคัญ และพยายามสื่อความหมายสำคัญที่ได้จากการศึกษาในพื้นที่แถบอีสานใต้ กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายเขมร ที่มีการสื่อสารด้วยภาษาพื้นถิ่น คือ ภาษาเขมร (ขแมร์) ด้วยเหตุกลุ่มชนนี้มีทักษะและการอิงอาศัยระหว่างสัญลักษณ์บางอย่าง และการให้ความหมาย ด้านสื่อความหมายอันเป็นปฐมเหตุที่มนุษย์ต้องการหาคำตอบ และเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขต่อไป ดังนั้น มนุษย์ได้มีแนวคิดบางอย่างอันเกิดจากความไม่รู้ในบางสิ่ง ความลึกลับบางมิติที่ทำให้เกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาภัยพิบัติ ปัญหาโรคภัยไข้เจ็บ ปัญหาส่วนตัวของมนุษย์ ด้วยปัญหาเหล่านี้ทำให้มนุษย์เกิดความกังวลใจอันเกิดจากสาเหตุในรูปแบบที่แตกต่างกันนั้น

ดังนั้น เมื่อมนุษย์เมื่อเกิดปัญหาจึงเป็นเครื่องบ่มเพาะให้มนุษย์ได้มีแนวทางการพัฒนาทักษะในการเอาตัวรอดและสร้างสิ่งต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวสนับสนุนและช่วยเหลือมนุษย์เราสามารถยกตัวอย่างได้ เช่น (1) เมื่อมนุษย์ต้องการทำการเพาะปลูก และการทำการเกษตรสิ่งที่จำเป็นด้านนี้อุปกรณ์ ได้แก่ วัว ควาย และคันไถโดยมนุษย์เป็นผู้ควบคุมเอง และวัสดุ ได้แก่ เมล็ดพืช ดินกล้า น้ำ ปุ๋ย เป็นต้น (2) เมื่อมนุษย์เกิดการเรียนรู้โลกทักษะที่เป็นบ่อเกิดที่ได้จากศาสนาและลัทธิ และสำนักเรียนแต่ละยุคสมัยทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางและศาสตร์แห่งการเรียนรู้เพื่อการนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่หลากหลายสาขาวิชาชีพ จนถึงเป้าหมายอันสูงสุดก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สร้างความสนใจให้กับมนุษย์เช่นกันแนวทางนี้มักเป็นด้านศาสนาและผู้ทศิตนเพื่อทดลอง ทดสอบและเรียนรู้จนเกิดความรู้จริงเห็นแจ้งในเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีการสอนทางศาสนา เป็นต้น (3) ปัญหาของมนุษย์เป็นบ่อเกิดให้เกิดการพัฒนาทักษะ องค์ความรู้เพื่อเป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์และเป็นแนวทางในการแก้ไขต่อไป ได้แก่ องค์ความรู้แห่งการรักษา องค์ความรู้แห่งการทำนาย โดยอาศัยทั้งอุปกรณ์ และวัสดุบางอย่างเพื่อเป็นเครื่องประกอบทั้งนี้เพื่อบรรลุเป้าหมายและการแก้ไขเรื่องราวที่เกิดขึ้น ได้แก่ มนุษย์มีภาวะความกังวลที่เกิดจาก ภาวะความคิด ปัญหาชีวิต และด้านความเจ็บป่วย และภาวะวิกฤตจิตอันเกิดจากปัญหาแทรกบางมิติตามฐานคติความเชื่อที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์นั้น เป็นต้น

กลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมร อีสานใต้มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและมีการจัดกิจกรรม ด้านความเชื่อแบบท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นตัวก่อให้เกิดสิ่งเหล่านี้มีฐานคติที่สำคัญอยู่อย่าง คือ (1) ฐานคติที่มีต่ออำนาจเหนือธรรมชาติและมีความเชื่อในเรื่องดวงวิญญาณที่สามารถก่อให้เกิดคุณและโทษได้ เป็นต้น (2) ฐานคติความเชื่อแบบดั้งเดิมที่รับต่อและสืบสานจากอดีตจนถึงปัจจุบัน (3) ก่อให้เกิดพลังในความโชคดี เกิดผลประโยชน์ต่อตนเอง และครอบครัว และชุมชนกับสังคมจึงเป็นฐานคติสำคัญและพัฒนาการจนกลายมาเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีของกลุ่มชนที่อาศัยในเขตพื้นที่จนกลายเป็นองค์ความรู้แห่งการทำนายที่ยังมีการอนุรักษ์พิธีกรรมอันสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ (อารีย์ ทองแก้ว, 2549 : 3) ที่ใช้ในการทำนายหาปฐมเหตุและแนวทางเพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยเหลือมนุษย์ที่มีปัญหาอันเกิดขึ้นในชีวิต ดังนั้น องค์ความรู้จึงได้ถูกสืบทอดมาหลายชั่วอายุคนและผสมผสานกับคติความเชื่อที่มีอำนาจลึกลับและสิ่งเหนือธรรมชาติ

การทำนายของชาวไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์

การทำนายของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายเขมรในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ จากข้อคิดและการนำมาอธิบายในการศึกษา ผู้เขียนขออธิบายตามความหมาย ดังนี้ คำว่า “ทำนาย” เป็นคำกริยา ให้ความหมายที่อธิบายถึง ทาย บอกเหตุการณ์ และสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งผู้เขียนได้ทำการศึกษาคำว่า ทำนาย คำนี้เป็นลักษณะการบอก เหตุการณ์ก็น่าจะสอดคล้องกันอยู่ สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตก็น่าจะเป็นสิ่งที่สอดคล้องกัน เพราะคำว่าทำนาย เป็นการบอก เหตุการณ์ในอนาคตและบอกเหตุการณ์ต่าง ๆ ใน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กล่าวว่า ทำนาย เป็นคำกริยา หมายถึง บอกเหตุการณ์หรือความเป็นไปที่จะเกิดในเบื้องหน้า, ทาย ก็ว่า. (แปลมาจาก ทาย) (สำนักงาน ราชบัณฑิตยสภา, 2554) จะเห็นว่าคำทำนายเป็นลักษณะการบอกเหตุการณ์ สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตเป็นการบอก เหตุการณ์ในอนาคตและ บอกเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยผู้ทำนายอาจเป็นผู้วิเศษ หรือทำพิธีอัญเชิญดวงวิญญาณมาเพื่อการ ทำนาย ซึ่งสามารถใช้ได้ในสองสถานการณ์ที่เป็นหลักการในการอธิบายได้ชัดเจนมากที่สุดที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ ไทยเชื้อสายเขมรมากที่สุด ผู้เขียนจะใช้คำว่าทำนาย

กลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรกรณีการศึกษาพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ถือเป็นพื้นที่หนึ่งและมีความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศ คือ ประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ผ่านช่องทางเขตแดนช่องจอม อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ จากการ วิเคราะห์ประเด็นที่มีผลกระทบและเป็นที่มาของการศึกษา เกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่นี้ ด้วยเหตุสำคัญ ได้แก่ (1) เป็น พื้นที่ที่เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเชื่อที่มีการทำนายแบบท้องถิ่น และเป็นบ่อเกิดเรื่ององค์ความรู้ แห่งการทำนายของกลุ่มชาติพันธุ์ (2) มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและประเพณีที่มีต่อความเชื่อและพิธีกรรมที่ มีความสอดคล้องเชิงระบบโครงสร้างทางสังคม ชุมชน อัตลักษณ์ที่มีความเกี่ยวข้องต่อองค์ความรู้แห่งการทำนาย (3) องค์ความรู้ในการทำนายของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ยังมีผู้มารับบริการอย่างต่อเนื่องและผู้มารับบริการยังมีความเชื่ออย่างเข้ม แข็งอยู่ในปัจจุบัน ภาษาถิ่นที่ใช้ มักเรียกว่า “โบล” (BoL) ถือเป็นองค์ความรู้ที่นำด้วยการนำมาเพื่อตอบสนองมนุษย์ใน ด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาสุขภาพ ของหาย ถูกคนไล่ย เป็นต้น ทั้งนี้ยังนำมาทำนายด้านการเกษตร ทำนายความเจ็บป่วย และการรักษา ตลอดถึงความอุดมสมบูรณ์ เป็นต้น จากการศึกษา การทำนายของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายเขมร เป็นการศึกษาศาสตร์ที่บริบทของจังหวัดสุรินทร์ กลุ่มชนชาวไทยเชื้อสายเขมร โดยมีการเข้าสัมภาษณ์ และการสนทนา กลุ่ม และได้การเข้าร่วมในพิธีกรรมต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำนาย ในกลุ่มชนชาวไทยเชื้อสายเขมรนำมาใช้ และการจัดกิจกรรม รูปแบบลักษณะพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งโดยเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประกอบด้วย ผู้ทำนาย (อาจารย์ หรือพ่อครู แม่ครู อาจารย์ผู้ทำนายที่เป็นชาวบ้าน) และผู้มารับบริการ ปราชญ์ชาวบ้านและมีประสบการณ์ ตรงที่เกิดจากการทำนายโดยลักษณะนี้ เป็นต้น

การศึกษารูปลักษณ์ความเชื่อสู่องค์ความรู้ในการทำนายกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายเขมรในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

การศึกษารูปลักษณ์ความเชื่อในการทำนายของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์ เป็นการศึกษาเชิง สำรวจพื้นที่เขตจังหวัดสุรินทร์ (Survey Research) โดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) โดยใช้แหล่งของข้อมูล ได้แก่ การศึกษาเชิงเอกสาร (Document Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล เอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสิ่งพิมพ์เพื่อสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับ กลุ่มชาติพันธุ์ สัญลักษณ์ในพิธีกรรม การทำนายฐาน คติชนวิทยา แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ เป็นที่มาของรูปแบบและการศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อ ศึกษาข้อมูลเชิงลึก รูปแบบองค์ความรู้ในการทำนายของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์ พร้อมกับ สรุปผล การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิค เชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต และเข้าร่วมในพิธีกรรม หรือ

กิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้อง ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม การทำนายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์ ตามขอบเขตเชิงเนื้อหา

ผู้ศึกษาได้เลือกพื้นที่ ศึกษาและเก็บข้อมูล สถานที่ที่มีพิธีกรรมว่าด้วยการทำนายตามแหล่งชุมชน พร้อมกำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ในการทำการศึกษาค้นคว้าได้ทำการสำรวจพร้อมทั้งเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของแหล่งชุมชนชาวไทยเชื้อสายเขมร เพื่อทำการเก็บข้อมูล และรูปแบบการทำนาย คำทำนาย และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมทำนาย เป็นสำคัญที่เหมาะสมและมีความสมบูรณ์ อันเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับคำทำนายและฐานคติที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายเขมร ได้ทำการเลือกเป็นรายกรณี (Case Study) ตามเกณฑ์ของกรอบที่ต้องการข้อมูลและเป็นพื้นที่ที่มีการจัดพิธีกรรมทำนายตามรูปแบบของชุมชนในท้องถิ่น ได้กำหนดพื้นที่เพื่อการเก็บข้อมูล ได้แก่ บ้านกระหม หมู่ที่ 8 ตำบล นาบัว อำเภอ เมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยประเด็นเนื้อหาการศึกษา คือ องค์ความรู้ในการทำนายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แหล่งชุมชน ได้แก่ (1) อาจารย์ผู้ประกอบประกอบพิธีกรรม กลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรเรียกว่า (กรูทม) (2) ผู้นำชุมชน (3) ผู้ร่วมในพิธีกรรม (4) ผู้มีประสบการณ์ตรง (5) ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงสำรวจบริบททั่วไป ความเชื่อ พิธีกรรม ฐานคติ คำทำนาย และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ เป็นต้น โดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อความสะดวกในการจัดการกับข้อมูล ดังนั้น ผู้ศึกษาถือว่าเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และพิธีกรรม ดังนั้น การศึกษา องค์ความรู้ในการทำนายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากต้องเดินทางไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ชุมชน เพื่อสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเป็นการตรวจสอบข้อมูล โดยคณะผู้ศึกษา (Investigators Triangulation) คณะทีมนักศึกษาไปในพื้นที่ชุมชน เพื่อทำการศึกษาค้นคว้าบริบททั่วไป และทำการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย พร้อมกับเข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาในพิธีกรรมการทำนาย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์ และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม เพื่อความสะดวก รวดเร็วและเป็นการป้องกันข้อผิดพลาดที่จะเกิดกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงได้ใช้อุปกรณ์เสริมที่เป็นสื่อเก็บข้อมูล คือ

1. แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือ เพื่อใช้ประกอบการเก็บข้อมูลพื้นฐาน และเป็น การเก็บข้อมูล ด้านบริบทพื้นที่ของชุมชน ความเป็นมาของพิธีกรรม และการทำนาย รูปแบบการทำนาย วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำนาย เป็นต้น

2. แบบสังเกตทั้งมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เพื่อเป็นข้อมูลประกอบและทำให้ทราบถึงการให้ความสำคัญของกลุ่มชน และเป็นหนทางหนึ่งของผู้ประสบปัญหา และใช้วิธีการตามแนวความเชื่อเพื่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

3. เครื่องบันทึกเสียง ระบบดิจิทัล กล้องถ่ายภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว (VDO) เป็นอุปกรณ์หลัก ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านภาพและเสียง เนื่องด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกตามประเด็นการศึกษา จะใช้อุปกรณ์บันทึกเสียงเพื่อกันข้อผิดพลาดอันจะเกิดในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเพื่อยืนยันข้อมูลซ้ำในลักษณะของการไม่ชัดเจนในคำตอบด้วย เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ จากเอกสาร หนังสือ งานวิจัยและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง ด้านฐานคติ กลุ่มชาติพันธุ์ ความเชื่อ การทำนาย วิถีชุมชน จากการสัมภาษณ์ (Survey and In-Depth Interview) เป็นการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นแบบมีโครงสร้างพร้อมเก็บภาพประกอบในคราวเดียวกันนั้นก็ได้อาศัยการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมด้วยในการเก็บข้อมูลรายละเอียดที่สำคัญ ๆ โดยเป็นการสนทนาโต้ตอบสอบถามอย่างไม่เป็น

ทางการหรือแบบเป็นกันเองและพร้อมกับการบันทึกเสียงเพื่อกันข้อผิดพลาดด้วย และจากการสังเกตการณ์ร่วม คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมจะถูกใช้ในการศึกษารั้งนี้เป็นอย่างมาก ที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลาที่มีการจัดกิจกรรมในชุมชน สิ่งเหล่านี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการสำรวจและสอบถามหรือแม้กระทั่งทักษะการสังเกต จึงจำเป็นต้องใช้ร่วมด้วยเสมอทุกครั้งไปและได้ทำการบันทึกการสังเกตจากสถานการณ์จริงไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ ที่ค้นพบหรือสงสัย เป็นต้น

เนื่องด้วยเป็นการศึกษาเชิงสำรวจบริบทพื้นที่ชุมชนกลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมร ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ (Survey Research) โดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ การเข้าร่วม ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Data Triangulation) โดยอาศัยแหล่งเวลา แหล่งสถานที่และของบุคคล เพื่อพิสูจน์และทำการตรวจสอบข้อมูลที่ผู้ศึกษาให้ความถูกต้องแม่นยำนอกจากนี้แล้วผู้ทำการศึกษายังได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลด้านผู้เก็บรวบรวมข้อมูลอีกด้วย (Investigators Triangulation) ไม่เพียงแต่เป็นการสะดวกและรวดเร็วในการเก็บรวบรวมเท่านั้นเพื่อเป็นการยืนยันว่าข้อมูลที่ได้นั้นตรงกันมากน้อยเพียงใดหากมีคณะที่นักศึกษาช่วยสำรวจ สังเกตและสัมภาษณ์ร่วม เป็นต้น ถือเป็นการตรวจสอบข้อมูลอีกทางหนึ่งพร้อมกันนั้น เอกสารชั้นรองที่ใช้ในการค้นคว้าศึกษาเพื่อวิเคราะห์องค์ความรู้ในการทำนายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์ (Resources Triangulation) การวิเคราะห์ข้อมูลจะแยกวิเคราะห์เป็น ลักษณะหรือกระบวนการของการศึกษาเชิงสำรวจบริบทชุมชน โดยเทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์จะวิเคราะห์ โดยการอธิบายประกอบเหตุผล (Descriptive Analysis) ส่วนเอกสารจากหลายแหล่งที่รวบรวมมาได้จะทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Study) และข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์ การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 1) ศึกษาด้านบริบทพื้นที่ชุมชนชาวไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์ 2) การทำนาย 3) วัสดุ อุปกรณ์ในการทำนาย เป็นต้น

ดังนั้นเพื่อให้เห็นวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำนาย รูปแบบการทำนาย และคำทำนายแต่ละลักษณะที่ปรากฏจากการศึกษาทำให้ทราบที่มาที่มีต่อกระบวนการทำนาย และคำทำนาย ถือเป็นองค์ความรู้ของกลุ่มชนชาวไทยเชื้อสายเขมร จังหวัดสุรินทร์ ที่มีผู้บริการ และยังให้ความสำคัญในปัจจุบัน ถือเป็นแนวความรู้หนึ่งที่จำเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ ผู้ศึกษา ผู้สนใจ เป็นต้น โดยผลของการศึกษาบริบททั่วไปของชุมชน มีการอิงอาศัยกันและกัน มีความเป็นอยู่เรียบง่าย โดยมากมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และปลูกผัก ทำการค้าขาย และรับราชการบ้าง ในพื้นที่เป็นกลุ่มชนที่มีการสื่อสารด้วยภาษาเขมร และสามารถเข้าใจภาษาไทย ฐานคิดด้านความเชื่อมักให้ความเชื่อด้านอำนาจเหนือธรรมชาติ ดวงวิญญาณบรรพบุรุษ และไสยศาสตร์ เป็นต้น และพัฒนาเป็นพื้นฐานให้เกิดการกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านองค์ความรู้ในด้านพัฒนาการมาเป็นการทำนาย ที่ผสมผสานกับความเชื่อท้องถิ่นที่เกิดขึ้นกับบุคคลนั้น และมีผลกระทบไปถึงครอบครัว ทั้งนี้ยังปรากฏในพิธีกรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการทำนาย ได้แก่ (1) ความเชื่อและฐานคิดที่มี ได้แก่ ลางบอกเหตุร้าย ลางบอกเหตุ มีทั้งให้คุณและให้โทษที่เกิดขึ้นกับมนุษย์โดยตรงและทางอ้อม (2) ความเชื่อในด้านโชคลาภและเครื่องช่วยเสริม ได้แก่ พิษขมกล ว่านมงคล วัตถุมงคล สัญลักษณ์บางอย่างที่เชื่อว่ามีอำนาจดึงดูดความโชคดีและสิ่งต่าง ๆ ให้เข้ามา (3) ความเชื่อในด้านทำนายลักษณะแบบเฉพาะท้องถิ่นที่มีฐานคิดมาจากความเชื่อและผสมผสานกับอำนาจเหนือธรรมชาติกับพลังลึกลับ เป็นต้น ฐานคิดที่มาของความเชื่อเช่นนี้ได้พัฒนาการมาจากยุคโบราณ เช่น ความเชื่อเรื่องอำนาจลึกลับและดวงวิญญาณว่ามีอำนาจที่สามารถบันดาลให้คุณในด้านต่าง ๆ ได้ และให้เกิดโทษแก่มนุษย์ในด้านต่าง ๆ ได้ ดังนั้น ฐานคิดด้านความเชื่อจึงเป็นพลังก่อให้เกิดการ

สร้างสรรค์ด้านต่าง ๆ ได้แก่ (1) ความเชื่อทำให้เกิดความมั่นใจและก่อให้เกิดกำลังใจ (2) ความเชื่อทำให้เกิดพลังภายในร่างกาย (3) ความเชื่อทำให้เกิดการสร้างสรรค์ความคิดที่ดี และการกระทำในสิ่งที่ดีงาม (4) ความเชื่อทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ (5) ความเชื่อทำให้เกิดการประดิษฐ์ ความเชื่อเป็นพลังที่สามารถเป็นกุญแจพิเศษที่สามารถอาศัยวัตถุและสิ่งของให้กลายเป็นความพิเศษขึ้นมาได้ เช่น วัสดุสิ่งของที่ใช้ในการทำนายในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ (สุเมธ เมธาวิทยกุล, 2532 : 50) เป็นต้น

ความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายเขมรกับวิธีการหาสาเหตุ

เขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ดินแดนแถบอีสานใต้ มีพื้นที่บางส่วนติดกับราชอาณาจักรกัมพูชา มีความสัมพันธ์กันมายาวนานในฐานะเพื่อนบ้านและยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับการได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และพิธีกรรม ท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่เข้าอาศัยในพื้นที่ คือ ชาวไทยลาว ชาวไทยกูย คนไทยเชื้อสายจีน คนไทยมุสลิม คนไทยซิกข์ โดยเฉพาะกลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมร มีภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร คือ ภาษาเขมรเรียกว่า ขแมร์ กลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์นี้ มีรูปแบบองค์ความรู้ในการทำนาย โดยนำวัสดุอุปกรณ์บางอย่างที่มีการสืบทอดมานานหลายรุ่นตั้งแต่โบราณมาแล้ว ในการทำนายจะมีผลกระทบต่อระบบโครงสร้างของชุมชน ได้แก่ (1) ด้านชีวิต (2) ด้านสังคม (3) ด้านธรรมชาติ (4) ด้านสุขภาพ (5) ด้านความสำเร็จ เป็นต้น ดังนั้นความเชื่อที่มีต่อองค์ความรู้ในการทำนายมีการนำมาประกอบเข้าเพื่อการทำนาย ทายทัก โดยมากมักปรากฏในพิธีกรรมสำคัญ ได้แก่ พิธีกรรมโงมมะมวด หรือ มมวด (ประทีป แพร่มย์, 2535 : 8) พิธีฮาวบริง พิธีแซนตาดาย (เช่น ไหว้ปูตาของชาวไทยเชื้อสายเขมร) พิธีแซนคะม็ย (พิธีการเซ่นไหว้ดวงวิญญาณบรรพบุรุษในครอบครัว) และพิธีกรรมโบล แบบ พันบ้าน พิธีกรรมที่กล่าวมาทั้งหมดนี้มักมีการทำนายด้วยวัสดุ อุปกรณ์ และมีการจัดลักษณะเป็นพิธีกรรมขึ้นโดยสื่อสารกับอำนาจเหนือธรรมชาติ ให้เข้ามาทำนาย เป็นต้น ในที่นี้ได้กำหนด องค์ความรู้ในการทำนาย ไว้ 3 ตัวอย่างที่เป็นองค์ความรู้และมีผลต่อการทำนาย ทายทัก ใช้วัสดุและอุปกรณ์ มีขั้นตอนด้านพิธีกรรม และรูปแบบของกระบวนการทำนาย ดังนี้

1. การทำนายด้วยคางไก่และไข่ไก่ การทำนายด้านนี้มีการจัดประกอบพิธีกรรมถูกจัดขึ้นในรอบปีพื้นที่บริบทของชุมชนท้องถิ่น มีวัฒนธรรมท้องถิ่นจนกลายเป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นไป พิธีกรรมมักถูกจัดขึ้นช่วง ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 และ ช่วงก่อนการทำเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ ช่วง 6 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี

ลักษณะของรูปแบบในพิธีกรรม กลุ่มชุมชนจะเดินทางไปร่วมกลุ่ม ณ พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่กำหนดขึ้นมาเรียกเป็นภาษาเขมรว่า กระต๊วมตาดายแปลใจความสำคัญ คือ กระต๊วม ให้ความหมายถึงที่อยู่อาศัย ศาลา ศาล ที่พักตาดาย หมายถึง คุณตา คุณยาย ในที่นี้หมายถึง ดวงวิญญาณที่เชื่อว่าเป็นผู้รักษาชุมชน มักมีการตั้งศาลตายายอยู่ห่างจากชุมชน หรือบริเวณต้นไม้ใหญ่ อาจมีจอมปลวกขนาดใหญ่ ที่ชุมชนกำหนดขึ้นว่าเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่เชื่อว่ามีดวงวิญญาณสิงสถิตอยู่ด้วย ช่วงเวลาในการประกอบพิธีกรรม โดยมากมักใช้เวลาในการเซ่นไหว้ หน้าศาลตายาย ใช้เวลาในช่วง 06.00 - 07.30 น. โดยประกอบด้วยเครื่องเซ่นไหว้ ได้แก่ ไก่ต้ม ปลาย่าง หมูปิ้ง ข้าวสวย ผลไม้ น้ำเปล่า น้ำเหล้า น้ำหวาน ไข่ต้ม เป็นต้น ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมเซ่นไหว้ตายาย คือ เริ่มต้นโดยผู้นำประกอบพิธีเซ่นไหว้อาจเป็นคนเฒ่าคนแก่ในชุมชน หรือผู้ที่มีความเชื่อที่สามารถสื่อสารดวงวิญญาณ หรืออำนาจวิญญาณกลับได้ มักเรียกว่า “กูรู” เป็นภาษา ขแมร์ เริ่มต้นด้วยจะจุดเทียนขาวสองเล่มปักไว้บนหัวหมู รูปหอมที่ใช้พิธีกรรมมักใช้เป็นเลขมงคล 9 ดอก 12 ดอก 15 ดอก 16 ดอก ตามแต่ละอาจารย์ผู้ประกอบพิธีกรรมนั้น ๆ ขั้นตอนจะเป็นการอัญเชิญและบอกกล่าวเชิญดวงวิญญาณให้มารับเครื่องเซ่นไหว้ และบอกวัตถุประสงค์การมาเซ่นไหว้ ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการ เทเหล้าขาวลงภาชนะ และตามด้วยน้ำเปล่า น้ำหวาน ในขณะนี้จะกล่าวเชิญเป็นภาษาท้องถิ่น จะเหลือลักษณะนี้ถึง สามครั้ง จากนั้นจะ

นำกระทงเพื่อตักแบ่งอาหารทุกอย่างออกเป็นชิ้นส่วนเล็ก ๆ เพื่อวางไว้ประจำศาลและปักด้วยธูปเทียน วางดอกไม้ขาว 1 คู่ เป็นการเสร็จในพิธีกรรมเช่นไหว้และการบอกกล่าว จากนั้นก็จะเป็นลักษณะการทำนาย โดยขอเชิญดวงวิญญาณปู่ตา ให้มาช่วยทำนายให้ โดยจะแกะคางไก่เพื่อการทำนาย ต่อไป ลักษณะของคางไก่ ดังภาพที่ 1 และลักษณะของไข่ต้ม ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 1 คางไก่ที่ใช้ในการทำนาย
ที่มา: ยโสธรา ศิริภาพระภากร (2564ก)

จากภาพที่ 1 การทำนายโดยใช้คางไก่ เป็นวัสดุที่ใช้เช่นไหว้และเป็นอุปกรณ์สำคัญในการทำนาย ลักษณะการทำนายโดยใช้คางไก่ มีผลการทำนายโดยลักษณะต่างกัันดังนี้

1. การทำนายลักษณะของคางไก่ ทำนายว่าถ้าคางไก่ตรงเสมอกันและยาวเรียวยาวงาม ดูลักษณะสดใส ทำนายว่า การทำนายปีนั้นมักจะได้ผลดีมาก มีฝนตกต้องตามฤดูกาล พืชพันธุ์ธัญญาหารงอกงามอุดมสมบูรณ์ ไม่มีภัยแห้งแล้ง และมีการทำนายอีกลักษณะความเจ็บไข้ มักทำนายว่าจะหายป่วยโดยเร็วหรือถ้าของหายมักได้คืน เป็นต้น

2. การทำนายลักษณะของคางไก่ มีลักษณะคาง ส่วนหงอนนั้นดูลักษณะไม่เสมอกัน บิดเบี้ยว มีลักษณะใหญ่ข้าง มีลักษณะดูเล็กข้างหนึ่ง ไม่เท่ากัน ไม่สมส่วนกัน ทำนายว่าการทำนายปีนี้ฟ้าจะแล้ง ไม่มีผลผลิตทางการเกษตรเท่าที่ควร ถ้าเป็นด้านการรักษาผู้เจ็บป่วย มักทำนายว่าการเจ็บไข้ครั้งนี้หายยาก อาจต้องใช้เวลานาน หรือตามบุญตามกรรมของผู้ป่วยมักมีการจัดทำพิธีสะเดาะเคราะห์ อาบน้ำมนต์ หรือสวดต่ออายุ ทำพิธีบวงสรวงให้ โยมินต์พระสงฆ์มาสวดมีฐานคติว่า เป็นการต่ออายุให้ผู้ป่วยอีกทางด้วย แต่ก็ยังไม่ถือว่าเลวร้ายจนเกินไปยังพอมีทางรักษาได้อยู่ หรือมีโอกาสหาย แต่ต้องใช้เวลา เป็นต้น

3. การทำนายลักษณะของคางไก่ มีลักษณะข้างหนึ่งยาว ข้างหนึ่งสั้นมีลักษณะที่ไม่เสมอกันดูแล้วไม่เหมาะสมสวยงาม ดูไม่สมส่วนกัน ลักษณะนี้มีการทำนายว่า ในด้านการทำการเกษตรกรรม ทำไร่นานี้มักจะไม่ได้ผลตามที่ต้องการ มีการขาดทุน ฤดูกาลทำเกษตรไม่มีฝนน้ำพอเพียง อาจมีภัยพิบัติต่าง ๆ เกิดขึ้น ข้าวยากหมากแพง การดำรงชีวิตช่วงนั้นจะลำบากและต้องมีการระวังตัว มีลักษณะการทำนายในด้านความเจ็บไข้ได้ป่วย ด้านการรักษาไม่มีผล อาจมีการเสียชีวิต ซึ่งถ้าเป็นลักษณะเช่นนี้ต้องทำใจ ขอให้หายจะไม่ได้คืน ถ้าจะมีการทำนายคู่ครองทายว่ามักเสียชีวิตก่อนตนเอง ลักษณะเช่นนี้มักมีเคล็ดที่ใช้สำหรับแก้ไข แล้วแต่กรณีไปที่สามารถแก้ได้ เช่นคู่ครองก็จะ

เปลี่ยนเป็นให้หยุดไว้ก่อน ถ้าเป็นภัยธรรมชาติ หรือลักษณะดำรงชีวิตมักมีการแก้เคราะห์ใหญ่ และบางรายอาจเข้าถือ
บวชศีล 8 สวดมนต์ไหว้พระที่วัด หรือบางรายอาจทำบุญตักบาตรหน้าบ้านในทุกวันตลอดระยะที่กำหนด อาจเป็น 7
วัน 9 วัน 1 เดือน เป็นต้น

ภาพที่ 2 ไข่ต้มที่ใช้ในการทำนาย
ที่มา: ยโสธรา ศิริภาพระการ (2564ข)

จากภาพที่ 2 มีการทำนายโดยใช้ไข่ไก่เป็นอุปกรณ์ที่ใช้เช่นไหว้และเป็นอุปกรณ์สำคัญในการทำนาย
โดยใช้ไข่ไก่ มีดังนี้

1. การทำนายลักษณะของไข่ไก่ ถ้าไข่ไก่ในจุดด้านบนมีลักษณะที่สดใสสวยงามขาวนวลเสมอกัน ดูสดใส ไม่มีจุดดำเป็นจุด ๆ ตรงหัวไข่ไก่ตามลักษณะจะต้องมีความสวยงาม มีความสดใส และไม่มีจุดดำ ๆ ในลักษณะนี้มีการทำนายว่า ถ้าทำนายด้านสุขภาพร่างกายของผู้ที่กำลังเจ็บป่วย ทำนายว่าจะหายขาด ในด้านคู่ครองและด้านความรัก มักทำนายว่า จะเป็นคู่ที่เหมาะสมกัน อยู่กันได้ดีลูกสืบทอดด้วยกัน ถ้าทำนายด้านหน้าที่การงานมักทำนายว่าจะได้งานที่ดี สมปรารถนาไม่มีอุปสรรค เป็นต้น

2. การทำนายลักษณะของไข่ไก่ ถ้ามีลักษณะผิวไข่ที่ไม่เสมอกัน บิดเบี้ยวใหญ่ข้างเล็กข้าง มีผิวไข่มีลักษณะ เป็นหลุมเป็นบ่อไม่สวยงามเรียบเนียน มีการทำนายว่า ถ้าเป็นด้านร่างกายผู้เจ็บป่วย มักทำนายว่าจะหายช้า ถ้าเป็นด้านคู่ครองมักทำนายว่ามักเป็นคู่ที่ไม่ได้อยู่กันไม่เย็น มีอันต้องเลิกรา ถ้าเป็นที่ยอยู่อาศัยที่ดินที่จะมีการสร้างบ้าน มักทำนายว่า พื้นที่นี้อยู่ไม่ค่อยสบายเท่าไร มักให้มีการปรับที่ดินและแก้เคล็ดต่าง ๆ เป็นต้น

3. การทำนายลักษณะของไข่ไก่ ถ้ามีลักษณะผิวไข่ที่มีจุดดำ มีตำหนิ มีลักษณะดูไม่เหมาะสมสวยงาม ในลักษณะนี้มักให้ความหมายไปในด้าน เช่น ถ้ามีผู้ป่วยมักทำนายว่าสาเหตุนี้เกิดจากการถูกคุณไสย และถูกการกระทำจากอำนาจลึกลับบางอย่างและอาจเกิดจากผีมีมนุษย์เป็นผู้ทำขึ้น มูลเหตุของการเจ็บป่วยมักเกิดจากไสยศาสตร์ อำนาจคาถาอาคม และภูติผีหรือมนุษย์ที่รู้ไสยเวทมนต์ดำทำใส่ ลักษณะเช่นนี้มักมีการแก้ไขโดยการถอดคุณไสยออกจากร่างกายผู้ป่วย และอาบน้ำมนต์ ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่นี้ คือ แม่หมอ แม่ครู หรือ หมอธรรม (ปฐมพงศ์ ลิ้มเจริญ และคณะ, 2559 : 28) ทั้งนี้อาจมีการแก้ไขด้วยการสะเดาะเคราะห์อีกทางเป็นวิถีทางด้านพิธีกรรมพื้นบ้านที่มีกระบวนการบำบัดรักษาผู้เจ็บป่วย ถ้าทำนายเรื่องหน้าที่การงานมักทำนายว่าไม่ดี มีปัญหา ถ้าทำนายด้านความ

ปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางมักทำนายว่าไม่ปลอดภัย ถ้าเป็นด้านพื้นที่การยกบ้านเรือนมักทำนายว่า ไม่ควรอย่างยิ่ง ดังนั้นในลักษณะนี้ถือว่าไม่ดีอย่างยิ่ง เป็นต้น

4. การทำนายลักษณะของไข้ไก่ ที่มีลักษณะที่มีจุดแดง มีลักษณะคล้ายรูปสัญลักษณ์กากบาท มักจะให้ความสำคัญในด้านบ้านเรือนที่พื้นที่อยู่อาศัย มักทำนายว่าภายใต้พื้นดินที่จะปลูกบ้านนั้นจะมีรากไม้ หรือมีต่อไม้ ของต้นไม้ถูกฝังอยู่ใต้พื้นดินซึ่งเป็นลักษณะต้องห้ามเป็นเหตุให้ผู้ที่จะเข้ามาอาศัย เกิดเจ็บป่วยอย่างรุนแรง เพราะเชื่อว่า เป็นอาถรรพ์ ลักษณะรากไม้แหลมที่ตั้งขึ้นเป็นลักษณะเหมือนจะแทงผู้เข้ามานอนในบ้าน ส่วนลักษณะในการทิ่มแทงผู้อาศัยก่อให้เกิดความเจ็บป่วย ในด้านการรักษาผู้ป่วยมักทำนายว่ามักรักษาไม่หายอาจทำนายได้ว่าผู้เจ็บป่วยนั้นมักต้องตายในระยะเวลาที่ไม่ช้า ผู้ที่มารักษาผู้เจ็บป่วยเมื่อเห็นลักษณะเช่นนี้มักถอดใจและไม่รักษาต่อ เป็นต้น

2. การทำนายด้วยดอกไม้ การทำนาย ด้านนี้นิยมใช้ดอกจำปี หรือดอกจำปา ซึ่งดอกไม้ชนิดนี้เป็นดอกไม้ที่ชุมชนมักนำมาใช้ในงานพิธีกรรมต่าง ๆ ได้แก่ งานบุญ งานบวช งานแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น เพราะถือว่าเป็นดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม และสวยงาม ทั้งยังหาง่ายในชุมชนและมีดอกตลอดทั้งปี อาจเป็นดอกไม้ที่หาง่ายในชุมชนด้วยประการหนึ่ง ดอกจำปี จำปา นี้ถือเป็นดอกไม้ที่ปรากฏในพิธีกรรมตามท้องถิ่นของกลุ่มชนชาวไทยเชื้อสายเขมรด้วยประการหนึ่ง ได้แก่ พิธีกรรมสื่อสารดวงวิญญาณเรียกเป็นภาษาถิ่นว่า “โหลมะมีวัด” อธิบายความสำคัญของพิธีกรรมนี้คือ เป็นพิธีกรรมเข้าทรงของชุมชนที่ประกอบด้วย ผู้ทรง กับ ดวงวิญญาณ เป็นลักษณะการเชิญดวงวิญญาณเข้ามาภายในร่างกายมนุษย์โดยประกอบพิธีกรรมขึ้นเรียกว่า โหลมะมีวัด นั้นเอง ส่วนประกอบของพิธีกรรมตามบริบทชุมชนได้นำดอกไม้จำปี จำปา มาใช้เพื่อบูชาในพิธีกรรมในรูปแบบ พวงมาลัย กระถางดอกไม้ บายศรีดอกไม้ กรวยดอกไม้ซึ่งจะประดับด้วยดอกจำปีจำปาเป็นส่วนประกอบหลัก ในด้านพิธีกรรมอื่น ๆ ได้แก่ พิธีแห่นาค (เช่นไหว้ตา ยาย เชื่อถือว่าเป็นเทวดาอารักษ์ในชุมชน) มักจัดทำกรวยชั้น 5 ประกอบด้วยดอกไม้ 5 คู่ เทียน 1 คู่ รูป 5 คู่ ผ้าขาว 1 ผืน เงิน 12 บาท หรือ 24 บาท ดอกไม้โดยส่วนมากถ้าเป็นฤดูเดือน มกราคม กุมภาพันธ์ มีนาคม เมษายน พฤษภาคม ช่วงเดือนนี้ถ้ามีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ดอกไม้ ดอกจำปี จำปา มีเป็นตัวเลือกหนึ่งเพราะจะออกดอกมากในช่วงนี้ จึงกลายเป็นดอกไม้สำคัญที่ถูกนำมาใช้ประกอบพิธีกรรมอยู่เสมอ ลักษณะของดอกจำปา ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ดอกจำปาที่ใช้ในการทำนาย
ที่มา: ยโสธรา ศิริภาพระภากร (2564ค)

การเข้าร่วมในพิธีกรรมเพื่อสื่อสารดวงวิญญาณ และพิธีกรรมเรียกขวัญของชุมชนชาวไทยเชื้อสายเขมรในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ผู้ประกอบพิธีกรรมได้ให้ความหมายที่น่าสนใจเกี่ยวกับ ดอกไม้จำปี จำปา มีใจความว่า “เมื่อดอกไม้ที่เรานำมาบูชา นำมาใช้เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม โดยสรรพคุณต้องเป็นดอกไม้ที่หอม คงทน อยู่นาน ดอกจำปีจำปาเราจะสังเกตว่ามันจะแห้งแล้วแต่ความหอมก็ยังคงมีอยู่ ดอกจำปีจำปา เป็นดอกไม้ที่บรรพบุรุษใช้มานานหลายชั่วอายุคนแล้ว เราใช้กันต่อกันมา คนยากคนจนบ้านนอก อยากได้ดอกไม้สวย มีกลิ่นหอมมาบูชาในสิ่งที่เราเชื่อถือและเคารพ ได้แก่ ดวงวิญญาณบรรพบุรุษ และ เทวดาต่าง ๆ เราไม่สามารถไปหามาได้หรอกเพราะมันมีราคาแพงและลงทุนมาก ดังนั้น ดอกไม้ที่อยู่คู่กับชุมชนที่บ้านสะพล้งตลอดและหาได้ง่าย ไม่ต้องลงทุนที่อยู่ตามชุมชนจึงได้กลายมาเป็นความสำคัญเป็นต้นมาและได้ใช้ประกอบพิธีกรรมสำคัญ ๆ มากมาย หลากหลาย จึงถือได้ว่าดอกไม้นี้เป็นดอกไม้ที่อยู่คู่ชุมชนหลายยุคสมัย” (นาย ก ปราชัญชวบ้าน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2564)

จากการเข้าร่วมในพิธีกรรมโละมะมั่วด ในขั้นตอนการทำนายโดยใช้ดอกไม้เป็นวัสดุในการทำนาย ผู้ศึกษาได้ถอดบทความจากผู้ประกอบพิธีกรรมได้ใจความที่น่าสนใจมีใจความว่า “ดอกไม้ที่ดวงวิญญาณบรรพบุรุษชอบและถือเป็นดอกไม้หนึ่งที่สามารถนำมาประกอบการทำนายในด้านต่าง ๆ ได้ ตอนเวลาเมื่อดวงวิญญาณเข้าร่างกายและลูกหลาน สมาชิกในครอบครัวขอให้ทำนาย เราจะจับดอกไม้คือ จำปา จำปี นี่ขึ้นมา 1 คู่ และอธิฐานของเหตุการณ์ต่าง ๆ ปรากฏว่ามีภาพปรากฏอยู่บนดอกไม้ เห็นความเป็นไปของผู้ที่เราจะทำนาย ถือได้ว่าระหว่างดอกไม้กับดวงวิญญาณบรรพบุรุษ หรือ อำนาจเหนือธรรมชาติ อาจมีความสัมพันธ์เพราะจะไม่ใช้ดอกไม้อื่น ๆ เลยนอกจากดอกจำปีจำปานั้นในการทำนาย เรื่องราวต่าง ๆ” (นาง ข ผู้ประกอบพิธีกรรม, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2564)

ดังนั้นลักษณะการทำนายมักจะจัดเข้ากับพิธีกรรมพื้นบ้านอาจต้องใช้กระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือดวงวิญญาณ และประกอบด้วยผู้ทำพิธีกรรมต้องอำนาจสมามีจิตแน่วแน่มากจึงสามารถทำนายได้ด้วยใจความสำคัญนี้ มีใจความสำคัญเกี่ยวกับการทำนายในลักษณะเช่นนี้ ได้กล่าวว่า “ลักษณะการทำนายด้วยดอกไม้ไม่ค่อยมีและไม่แพร่หลายมากนักในพื้นที่แถบนี้ เพราะผู้ที่สามารถทำนายโดยอาศัยดอกไม้ในบรรดาผู้ประกอบพิธีกรรมด้วยกันมักทราบกันดีว่า ต้องเป็นผู้ที่เก่งจริง และมีสมาธิมากและแน่วแน่จริง เพราะการทำนายต้องอาศัยตามองเห็นเหตุการณ์เรื่องนั้นได้ จึงสามารถทำนายได้ถูกต้อง” (นาย ค ผู้ประกอบพิธีกรรม, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2564) ดังนั้น ลักษณะการทำนายดอกไม้จำปี จำปา จะต้องมีความชำนาญพอสมควรแต่โดยมากผู้ทำนาย ในลักษณะนี้มักเป็นสตรีเพศที่เราเรียกว่าแม่หมอ หรือแม่ครู และต้องเป็นผู้ที่สามารถสื่อสารถึงอำนาจลับข้างอย่าง หรือ อำนาจภูตผีหรือเทวดาได้ และความสามารถภายใน

จากการสัมภาษณ์แม่ครูผู้ประกอบพิธีกรรมได้กล่าวว่า “ผู้ทำนายต้องมีพลังจิตและสามารถสื่อสารถึงอำนาจบางอย่างได้โดยใช้ดอกไม้ที่ใช้ในพิธีกรรมการสื่อสารดวงวิญญาณ” (นาง ง ผู้ประกอบพิธีกรรม, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2564) ดังนั้นจึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่าดอกไม้ที่นำมาประกอบในพิธีกรรมนั้นมักถูกใช้ในชุมชน หาง่าย และเป็นดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมสามารถนำมาประกอบในพิธีกรรมได้ ทั้งนี้ดอกไม้ยังถูกใช้เป็นวัสดุในการทำนายได้ เป็นต้น

การทำนายในลักษณะการนำดอกไม้มาประกอบเพื่อการทำนาย มีผลการทำนายในด้านต่างที่พอสรุปได้ ดังนี้ การนำดอกไม้มาทำนายเป็นลักษณะการผสมผสานระหว่างผู้ทำนายและอาศัยการสื่อสารทางจิตวิญญาณ โดยใช้ดอกไม้เป็นวัสดุที่ใช้ในการสื่อสาร แม่ครู (ผู้ทำนาย) จะเกิดการรับรู้ทางจิตวิญญาณมักให้การทำนายในด้านต่าง ๆ ได้แก่ (1) การทำนายด้านคู่ครอง (2) การทำนายด้านที่อยู่อาศัย บ้านเรือน ที่ดินและปัญหาที่มนุษย์มองไม่เห็น (3) การทำนายด้านภัยอันตรายที่เกิดขึ้นจากปัญหาทะเลาะวิวาทภายในครอบครัว และ (4) การทำนายด้านชะตาชีวิต ดี-ไม่ดี ได้-ไม่ได้ สำเร็จ-ไม่สำเร็จ เป็นต้น

3. การทำนายด้วยพิธีโบล พิธีกรรมที่เรียกว่า “โบล” เป็นภาษาเขมร หรือ คะแมร์ อธิบายได้ใจความว่าเป็นวิธีการหาสาเหตุที่เกิดจากการทำนาย กลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมร มักให้ความสำคัญกับวิธีการแสวงหาสาเหตุโดยภาษาพื้นบ้านมักเรียกว่า โบล เป็นต้น วัตถุประสงค์การโบล มักหาสาเหตุที่เกิดขึ้นโดยมาก ได้แก่ (1) ด้านความเจ็บป่วยเมื่อมีอาการกระเซาะกระแะ รักษาไม่หายจากแพทย์แผนปัจจุบัน และมีเหตุที่จำเป็นจะต้องหาสาเหตุ หรือการทำนาย พิธีกรรมอาจใช้ทำนายในด้านต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้คือ (2) ในด้านทำนายสิ่งของที่ไปหาย เช่น วัวควาย คนหาย เงินทอง มักเป็นลักษณะการทำนาย ด้วยอาศัยวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ไข่มด ในการทำนาย ใช้ข้าวสาร ในการทำนาย มีการทำนายตามแบบอย่างเฉพาะแบบแผน ของผู้ทำนายที่สืบทอดกันมา (ยโสธรา ศิริภาพระภากร, 2559 : 35) โบล เป็นวิธีการหาสาเหตุและวิธีการรู้ถึงต้นตอ การทำนายในลักษณะนี้เป็นวิธีการของคนในสมัยโบราณ ที่สัมผัสพลังงานและสื่อไปยังวัสดุที่ใช้ในการทำนาย ถือว่าเป็นมิติทางองค์ความรู้หนึ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ ด้านพลัง อำนาจความลึกลับ และวัสดุที่ใช้ในการทำนาย อาจเป็นกลไกเกี่ยวข้องกับบางสิ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ได้ โดย คำว่า “โบล” จะมุ่งหมายทำนายหาสิ่งร้าย ๆ หรือสิ่งที่ไม่ดีที่เข้ามาในชีวิตของมนุษย์ การทำนายด้วย โบล เพื่อการรักษาโรค การหาสิ่งของ การทำนายไสยศาสตร์ หรือมนต์ดำ ผู้ที่จะสามารถทำนายโบลได้ จะต้องสามารถทำนายผ่านการดูชะตาชีวิตตามวันเดือนปีเกิดได้ รวมไปถึงการดูทิศทั้ง 8 ประกอบด้วย ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ทิศตะวันออก ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ทิศใต้ ทิศตะวันตก ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ และทิศเหนือ ด้วยแต่ละทิศจะมีความหมายของการทำนายที่แตกต่างกัน(อาหมัดอัลซารี มูเก็ม, 2559 : 104) บางทีอาจเป็นความเชื่อที่มองไม่เห็น หรือสัมผัสได้ด้วยความรู้สึการใช้อุปกรณ์บางอย่างเป็นสัญลักษณ์แทนเป็นพิธีกรรมในการทำนายสิ่งร้าย ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การทำนายของที่หายไป เช่น ของมีค่า วัวควาย คน หรือการทำนายโรคภัยไข้เจ็บป่วยไม่สบายต่าง ๆ การทำนายกับการรักษาด้วยวิธีโบล เมื่อครั้งที่เราเจ็บป่วยไม่สบายมาก ๆ ในสมัยก่อนโบราณการเดินทางไปหาหมอใกล้มาก ถ้าหมู่บ้านที่เป็นป่าเป็นดงก็ต้องหาหมอพื้นบ้านที่ประจำตามหมู่บ้านอยู่แล้วโดยวิธีการรักษาตามแบบหมอพื้นบ้าน บางคนป่วยจนไม่รู้สึกรักษาอยากมากบางคนที่ตายไปต่อหน้าต่อตาก็มี การรักษาด้วยคนสมัยก่อนนั้นลำบากมาก วิธี โบล นี้ผู้หญิงอายุมากจะเป็นผู้โบล มีความเชื่อว่าผู้สามารถโบลได้นั้นจะมีพลังวิเศษ หรือมีครูที่มีอำนาจบางอย่าง และคนในชุมชนให้ความเชื่อถือมาก คนในสมัยก่อนไปหาของป่า ตามเทือกเขา ป่าไม้ เดินทางออกไปหาเงินหาทอง ทำงานต่างบ้านต่างเมืองแล้วเกิดอาการเจ็บป่วยโดยพักรักษาตัวเป็นเวลาหลายวัน อาจอาทิตย์ก็ไม่หาย เมื่อเดินทางกลับมาถึงบ้านเรือนของตนเองก็จะหาคน โบล ให้เพื่อให้ทราบ ว่า ผู้ที่เจ็บป่วยไข้ มีเหตุมาจากอะไร ความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายเขมร อาจมีฐานคติความเชื่อเพื่อนำมาสู่การทำนายด้วยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเทวดาหรือภูตผีวิญญาณ สิ่งที่ไม่มองไม่เห็น ได้แก่ (1) อารักษ์ (วิญญาณที่รักษาตามป่าเขาลำเนาไพร) (2) จราบ (ภูตผีที่รักษาตามจอมปลวก วิญญาณที่รักษาถนน คลองน้ำ) อาจมีคนไปล่องเก็น (3) เนียะตา (วิญญาณที่รักษาหมู่บ้าน) (4) เพียะภูมิสะแระ (วิญญาณที่รักษาทุ่งนา) (5) ทโม่ป (ผีปอบ) (6) กรูกำเนิด (จวมกรู เทวดาผู้รักษาคน) ผู้ทำนายจะเป็นชาย หรือ ผู้หญิงก็ได้หรืออาจเป็นแม่มดที่เป็นร่างทรงคนเฒ่าคนแก่ที่มีอายุมากที่สุดหมู่บ้าน (สุพัตรา วยะยะลุน และคณะ, 2562 : 379 - 380) พรหมณ์ผู้ทำพิธีกรรม หรือ อาจเป็นพระสงฆ์ ที่เคยร่ำเรียนวิชาเหล่านี้มาก็ได้ แต่โดยมากในวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายเขมร มักเป็นผู้หญิงที่มีอายุโดยมีความเชื่อว่าเป็นผู้มีความรู้พิเศษมีอำนาจลึกลับ ด้านการจัดการเครื่องบูชา ได้แก่ ข้าวสาร 1 ถ้วยเล็ก/ ใหญ่ รูปเทียนอย่างละ 1 คู่ และค้ายกครู จำนวน 24 ปี หรือตามกำลังศักราช (อาหมัดอัลซารี มูเก็ม, 2559 : 105) ขั้นตอนของพิธีโบล จะทำสมาธิก่อนระยะหนึ่งมีพิธีกล่าวบูชาครูด้วยภาษาเขมร จากนั้นก็จะเริ่มการทำนายตามแบบที่ตนได้รับการถ่ายทอดมา องค์ประกอบที่สำคัญ พอสรุปได้ (1) ผู้ทำนาย (2) ผู้ถาม (3) ผู้ป่วย (4) สิ่งของที่นำมา (5) สถานที่ใช้ในการทำนาย (6) วัน เวลา (7) วัสดุและอุปกรณ์ในการทำนาย ความสำคัญในการ โบล มิใช่เป็นพิธีกรรมที่กระทำได้ทุกคน หากแต่ต้องมีความอดสาเห วิริยะ ความเพียรในการเรียนรู้และจำต้องมีพลังสมาธิในการทำนายด้วยประการ

หนึ่ง โดยอาศัย อุปกรณ์ ได้แก่ สะนากร กรวยดอกไม้ 5 กรวย เทียน 2 เล่ม ข้าวสาร 1 ถ้วย เงิน 2 บาท เมื่อได้เครื่องบูชาครบแล้ว แล้วจุดเทียนอธิษฐานจิตตามที่ตนปรารถนาแล้วเริ่มทำนาย เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ และสรุปในองค์ประกอบที่สำคัญของผู้ที่จะทำนายนั้น สามารถสรุปได้ว่า ดังนี้ ผู้ที่จะทำนายจะต้องมีความพิเศษและความพิเศษ ที่ได้รับการเลือกจากอาจารย์รุ่นก่อน ๆ หรืออาจสืบทอดมาจากคนก่อน และอาจเกิดความเหตุเหนือวิสัย คือ มีความสามารถที่เกิดขึ้นมาเองโดยไม่ได้รับการร่ำเรียนแต่อย่างใดเลย ทั้งนี้ อาจมีบางกรณีของชาวบ้านที่เหนือวิสัย สุดความสามารถ จึงหาแนวทางที่จะช่วย เช่นเรื่องความเจ็บป่วยที่เหนือวิสัย เมื่อรักษาแล้วอาการไม่ดีขึ้นก็จะมี การ โบล ดูว่าสิ่งที่ เป็น คืออะไร มีอย่างอื่นมาเกี่ยวข้องด้วยหรือไม่ กับอาศัยอำนาจบางอย่างของผู้ทำนายอาจเป็นมิติเชื่อมต่อกับสาเหตุอื่น ๆ มาเกี่ยวข้อง กรณีได้กรองให้บ่อยเกิดไป หรือมากเกิดไปจน ผิดสังเกต โบล เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถทำนาย และหาสาเหตุกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ความพิเศษของผู้ที่สามารถทำนายได้นั้นในมนุษย์อีกมิติหนึ่งถ้าจะมองไปและศึกษาให้ลึกลงไปนั้นเราจะพบว่า เป็นสิ่งสำคัญ และเป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้ที่กระทำให้สำเร็จได้ ความสามารถในการทำนาย สิ่งพิเศษบางอย่างที่สถิตอยู่ในตัวมนุษย์ และการเชื่อมต่อกับบุคคลสามารถสื่อสารและเชื่อมต่อกับการทำนายได้ ดังนั้นการทำนายนี้จึงกลายเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และเป็นองค์ความรู้ในด้านการทำนายที่มีการใช้ และผ่านระยะเวลามานานหลายยุคสมัย ด้วยเป็นความเชื่อในการทำนายเพื่อหาเหตุและผล เพื่อเตรียมตัววางแผน และเพื่อให้เกิดการมีสติอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต (25) แนวทางในศึกษาถึงภูมิปัญญาของคนในอดีตที่มีกระบวนการทำนาย องค์ความรู้การทำนาย เพื่อหาข้อสมมุติฐานเบื้องต้น การที่มนุษย์ประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ ภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นสิ่งที่ได้รับการตอบสนองและยอมรับ ในฐานะเป็นองค์ความรู้ที่ใช้ในการทำนาย ดังนั้น กระบวนการผ่านยุคสมัยและผ่านการศึกษา แนวทางและความรู้บางอย่างกับการพัฒนาให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้ยังคงอยู่ มีการสืบทอด ภูมิปัญญาเหล่านี้ ด้วยมุมมองด้านคุณค่าที่ต้องมองผ่านกระบวนทัศน์ทางวัฒนธรรม กับองค์ความรู้ด้านการทำนาย อาจเป็นการพัฒนาต่อยอดมาจากอดีตสู่กลุ่มคนสมัยใหม่ จากศาสตร์ที่เราได้เห็นในสังคมไทย ได้แก่ การทำนาย จะมีกระบวนการที่คล้าย ๆ ทั้งความเชื่อ แนวคิด เป็นภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอด เพื่อให้เข้าใจองค์ความรู้แล้วนำมาช่วยเหลือในมิติที่มนุษย์มีความอยากรู้และเข้าใจได้อีกทาง

บทสรุป

ในพื้นที่ดินแดนแถบอีสานใต้ มีพื้นที่บางส่วนติดกับราชอาณาจักรกัมพูชา มีความสัมพันธ์กันมายาวนานในฐานะเพื่อนบ้านและได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรม ความเชื่อพิธีกรรม ประเพณี ที่ได้รับมาใช้ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ในพื้นที่นี้มีกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชาวไทยลาว กลุ่มชาวไทยกูย ชาวไทยเชื้อสายจีน มุสลิม จิกร้างเล็กน้อย ได้เข้ามาอาศัยในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ โดยเฉพาะกลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมร มีอัตลักษณ์และรูปแบบวิถีชีวิตเฉพาะตน มีการใช้ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารคือภาษาเขมร และมีวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรมที่เป็นแบบเฉพาะกลุ่มชน กลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรมีความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติและพลังลึกลับบางอย่าง ที่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการทำนายที่มีผลกระทบต่อระบบโครงสร้าง ได้แก่ (1) ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ (2) ด้านสังคม (3) ด้านธรรมชาติความอุดมสมบูรณ์ และฝนฟ้า (4) ด้านสุขภาพและร่างกาย (5) ด้านความสำเร็จ เป้าหมายชีวิต เป็นต้น องค์ความรู้ที่มีการนำมาประกอบเข้าเพื่อการทำนาย ที่นำมาศึกษาในที่นี้นั้นโดยมากมักปรากฏในพิธีกรรมของกลุ่มชนชาวไทยเชื้อสาย องค์ความรู้แห่งการทำนายของพื้นที่การศึกษา มีลักษณะได้สามลักษณะ คือ การทำนายด้วยไขไก่ การทำนายด้วยดอกไม้ม และลักษณะทำนายด้วยการโบล เป็นภาษาพื้นบ้านแถบจังหวัดสุรินทร์ให้ความหมายเรื่องการทำนายหาสาเหตุ ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ เป็นต้น จากการศึกษาพบว่า องค์ความรู้ในการทำนาย มีผลต่อวิถีชีวิตของกลุ่ม

ชาวไทยเชื้อสายเขมรในพื้นที่อย่างมาก การทำนายนั้มีวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในพิธีกรรม หรือใช้ในการทำนายนั้ ได้แก่ คางไก่และไขไก่ ดอกไม้จำปี จำปาและวิธีโบลแบบเฉพาะเขมรถิ่นไทย สรุปลผลที่ได้จากการทำนายนั้ ลักษณะของการนำ คางไก่ และไขไก่มาใช้เพื่อการทำนายนั้ มักใช้ในการทำนายนั้ด้าน สุขภาพร่างกาย ความเจ็บป่วย คู่ครอง พื้นที่บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและหน้าที่การงาน เป็นต้น ลักษณะที่มีผลต่อการทำนายนั้ด้วยดอกไม้จำปี จำปา มักมีผลในด้านสุขภาพ ร่างกาย การทำมาหากิน การทำงาน เรื่องละเอาะวิวาท สิ่งของหาย และการบำบัดรักษา มักเป็นการหาปฐมเหตุที่เกิดขงปัญหา ลักษณะการทำนายนั้มักปรากฏในพิธีกรรมด้วย และอาจเป็นสถานที่บ้านเรือน ที่มีการทำนายนั้และรับบริการในการทำนายนั้ก็มี การทำนายนั้ด้วยดอกไม้จำปี จำปา อาจต้องใช้กระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อำนาจดวงวิญญาณ และอำนาจสมาธิของผู้อ่านายเองเป็นสำคัญโดยมากผู้อ่านายในลักษณะนี้มักเป็นสตรีเพศ เรียกว่า แม่หมอ แม่ครู ผู้อ่านายมักเป็นผู้ที่สามารถสื่อสารถึงอำนาจลี้ลับบางอย่าง หรือ อำนาจภูตผีหรือเทวดาได้ ดอกไม้จำปี จำปาคือดอกไม้ที่มักถูกใช้ในพิธีกรรม เช่น พิธีกรรมสื่อสารดวงวิญญาณด้วยความสำคัญนี้เราอาจเรียกได้ว่าเป็นดอกไม้ในพิธีกรรมก็ได้ เป็นต้น ลักษณะการทำนายนั้ด้วยวิธีการโบล เป็นภาษาเขมรให้ความหมายที่สื่อถึง วิธีและการทำนายนั้เพื่อหาสาเหตุที่เกิดขึ้น “โบล” ประเด็นหลักคือการหาสาเหตุที่เกิดขึ้น ได้แก่ ด้านความเจ็บป่วยที่มีอาการกระเซาะกระเซะ สิ่งของหายเช่นวัว-ควายหาย ของมีค่าหาย คนหาย และมีในด้านอื่น ๆ เช่นการรักษา การทำนายนั้อาการเจ็บป่วย เป็นต้น ลักษณะการทำนายนั้มีกาศัยประกอบพิธีกรรมด้วยเสมอทั้งนี้เพื่อสื่อถึงอำนาจภายนอก อำนาจเหนือธรรมชาติที่อาจเป็นวิญญาณบรรพบุรุษหรืออำนาจเหนือธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง มีการบูชาแบบอย่างเฉพาะแบบแผนที่เป็นระเบียบพิธีกรรมที่ได้รับการสืบทอดกัน มีความเชื่อว่าเป็นวิธีการหาสาเหตุและวิธีการรู้ถึงต้นตอในสิ่งที่เป็นมา การทำนายนั้ในลักษณะนี้เป็นวิธีการของคนในสมัยโบราณที่สัมผัสพลังลึกลับไปยังวัสดุและอุปกรณ์เพื่อการทำนายนั้ถือว่าเป็นมิติองค์ความรู้ที่ควรทำการศึกษา ด้านพลังความลึกลับและอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อการทำนายนั้ อาจเป็นกลไกเกี่ยวข้องไปถึงบางสิ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ชาติได้ ดังนั้นองค์ความรู้ในการทำนายนั้ของกลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรในพื้นที่ จังหวัดสุรินทร์นี้เป็นมรดกภูมิปัญญาของบรรพบุรุษได้สืบทอดกันมาอย่างยาวนานหลายยุคสมัย มีรูปแบบ ขั้นตอน และกระบวนการในการทำนายนั้ ภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นสิ่งที่ได้รับการตอบสนองและยอมรับ ในฐานะเป็นองค์ความรู้ที่ใช้ในการทำนายนั้ของกลุ่มชาวไทยเชื้อสายเขมรมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ทองดา คลังฤทธิ์, ยโสธรา ศิริภาพระภากร, สุริยา คลังฤทธิ์. (2563). “แซนกะมัย” สายสัมพันธ์ระหว่างคนเป็นกับคนตายของชาวไทยกูย. *วารสารวิชาการศิลปวัฒนธรรมอีสาน*, 1(2), 49 - 62.
- ปฐมพงศ์ ลิ้มเจริญ, ศรีญา ประสพชิงชนะ, ราชนัน นิลวรรณภา. (2559). หมอธรรม : ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และเครื่องขายทางสังคมในภาคอีสาน. *วารสารช่อพะยอม*, 27(1), 25 - 34.
- ประทีป แชรรัมย์. (2535). *พิธีกรรม มมวัด ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเขมร : ศึกษากรณีบ้านตะโกราย ตำบลบ้านบัว อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ภัทร อินทรกำแหง และ ลัดดาวัลย์ สีพาศย์. (2562). การศึกษาประเพณีปะอ็อกเปรี๊ยะแค บ้านขนาดมอญ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 4(1), 19 - 35.

ยโสธรา ศิริภาพระภากร. (2559). **วิเคราะห์คำสอนจากพิธีกรรมเข้าทรงมะมั่วที่สัมพันธ์กับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมรในเขตจังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์. พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ยโสธรา ศิริภาพระภากร. (2564ก). **คางไก่ที่ใช้ในการทำนาย** [ภาพถ่าย]. 11 มีนาคม 2564. สุรินทร์ : บ้านกระหม ตำบลนาบัว อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์.

ยโสธรา ศิริภาพระภากร. (2564ข). **ไข่มุกที่ใช้ในการทำนาย** [ภาพถ่าย]. 11 มีนาคม 2564. สุรินทร์ : บ้านกระหม ตำบลนาบัว อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์.

ยโสธรา ศิริภาพระภากร. (2564ค). **ดอกจำปาที่ใช้ในการทำนาย** [ภาพถ่าย]. 11 มีนาคม 2564. สุรินทร์ : บ้านกระหม ตำบลนาบัว อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). **ทำนาย** [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2565, จาก <https://dictionary.orst.go.th>.

สำเร็จ อินทยุง, ยโสธรา ศิริภาพระภากร, สุริยา คลังฤทธิ์. (2562). แชนพนม พิธีกรรมบูชาภูเขาของกลุ่มชาวไทยเขมร บ้านตะโก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. ใน **การประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ “เวทีวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมศึกษา” ครั้งที่ 2**, 23 สิงหาคม 2562. 374 - 378. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สิบปี๋ ขยานุสาสนี จันทรดอน, ทรงคุณ จันทวร, ระพีพันธ์ ศิริสัมพันธ์. (2561). ผีปูด้า : ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม ของชาวมหาสารคาม. **วารสารช่อพะยอม**, 29(1), 415 - 420.

สุพัตรา วยะลุน, ยโสธรา ศิริภาพระภากร, สำเร็จ อินทยุง, สุริยา คลังฤทธิ์. (2562). “จวมกรู” สัญลักษณ์เชื่อมต่อบ้านาจิวิญญานศักดิ์สิทธิ์ของชาวไทยเขมรกับการพัฒนาให้เป็นผลิตผลทางความเชื่อที่ยั่งยืน. ใน **การประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ “เวทีวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมศึกษา” ครั้งที่ 2**, 23 สิงหาคม 2562. 389 - 394. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุเมธ เมธาวิทยกุล. (2532). **สังกัปพิธีกรรม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

อารีย์ ทองแก้ว. (2549). **วัฒนธรรมท้องถิ่นสุรินทร์**. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

อาหมัดอัลซารี๋ มูเก็ม. (2559). **ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ที่มีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของชนกลุ่มชาติพันธุ์เขมรบนพื้นที่บ้านจารย์ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์**. การวิจัยเฉพาะเรื่อง. ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาบัณฑิตอาสาสมัคร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุคลากรกรม

นาย ก ปราชญ์ชาวบ้าน (ผู้ให้สัมภาษณ์). ยโสธรา ศิริภาพระภากร (ผู้สัมภาษณ์). ที่ บ้านกระหม ตำบลนาบัว อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 32000. เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2564.

นาง ข ผู้ประกอบพิธีกรรม (ผู้ให้สัมภาษณ์). ยโสธรา ศิริภาพระภากร (ผู้สัมภาษณ์). ที่ บ้านกระหม ตำบลนาบัว อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 32000. เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2564.

นาย ค ผู้ประกอบพิธีกรรม (ผู้ให้สัมภาษณ์). ยโสธรา ศิริภาพระภากร (ผู้สัมภาษณ์). ที่ บ้านกระหม ตำบลนาบัว อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 32000. เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2564.

นาง ง ผู้ประกอบพิธีกรรม (ผู้ให้สัมภาษณ์). ยโสธรา ศิริภาพระภากร (ผู้สัมภาษณ์). ที่ บ้านกระหม ตำบลนาบัว อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 32000. เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2564.